

HI SWIHI SWILETELO LESWINTSHWA SWA VUTSHUNGURI

Hi Siku ra Matiko ra Aids 2009, Phuresidente Jacob Zuma u tivisile nhlayo ya ku cinca ka nkoka eka swiletelelo swa vutshunguri swa 'antiretroviral therapy' (ART). Ku cinca ku fanele ku simekiwa etikweni hinkwaro ku sukela hi Dzivamisoko **(April) 2010**.

I swa nkoka ku tiva kuri ku cinca hi kwihi na leswaku hikwalaho ka yini swi ri swa nkoka ku sirhelela rihanyo ra wena, rihanyo ra murhandzani wa wena na/kumbe rihanyo ra n'wana wa wena.

1. Tincence leti nga na HIV ta le hansi ka 12 wa tin'hweti hi vukhale va fanele ku sungula ku tirhisa ART hi xihatla.

Loko n'wana wa wena a ri ehansi ka lembe rin'we hi vukhale naswona a ri na HIV kutani u fanele ku nyikiwa ART hi xihatla. Loko n'wana wa wena a ri na HIV, ku sungula vutshunguri ka ha ri na nkarhi swi engetela nkateko wo va n'wana wa wena a pona hi 75%. Ku hunguteka loku eka ku lova ka tincence swi kombisiwile eka ndzavisiso lowu endliweke eAfrika Dzonga lowu vuriwaka ku ringeta hi Vutshunguri ka ha ri na Nkarhi eka Vana lava nga na HIV 'the Children with HIV Earlier Antiretroviral Therapy (CHER) trial'.

- *Ku tiva xiyimo xa n'wana wa wena i swa nkoka ku kambela vutshunguri ka ha ri na nkarhi. Kombela leswaku n'wana wa wena kuva a kamberwa hi PCR eka tsevu wa mavhiki ku kumisisa hi xiyimo xa yena. Xikambelo xa ntolovelo xa HIV a xi tiyisekangi eka vana lava ha ku velekiwaka, kutani u ta fanela ku kamberwa hi PCR, leyi nga kumekiki sweswi eka tliliniki yin'wana na yin'wana, kutani u fanele ku vutisa.*

2. Vana lava nga na TB na HIV va fanele ku nyikiwa ART loko nhlayelo wa CD4 wu ri 350

Loko u ri na HIV na TB, sweswi u fanele ku nyikiwa vutshunguri hi xihatla tanihi loko nhlayelo wa wena wa CD4 wu ri ehansi ka 350. Ku kuma vutshunguri hi xihatla swi ta pfuna miri wa wena ku tshama wu hanye kahle no lwisa ku tleriwa. Hi xitalo, mutirhi wa nhlayiso wa rihanyo u ta sungula ti-antiretroviral mavhiki yatsongo endzhaku ko sungula vutshunguri bya TB, leswaku miri wa wena wu va na nkarhi wo sungula wu tolovela vutshunguri.

Mfumo wu le ku pulaneni ku hlanganisa vukorhokeri bya HIV na TB. Leswi swi ta vula leswaku a wu nge koti ku kuma mirhi ya HIV na TB eka tliliniki yin'we

- *Tiva xiyimo xa wena xa TB/ HIV ku kuma vutshunguri ka ha ri na nkarhi.*

3. Vamanana hinkwavo lava va nga biha emirini lava nga na HIV va fanele ku nyikiwa ART loko nhlayelo wa CD4 wu ri eka 350

Ku cinca kambirhi ka nkoka loku khumbhaka vamanana lava biheke emirini ku ta simekiwa. Xosungula, loko u bihe emirini naswona u na a Nhlayelo wa CD4 wu ri ehansi ka 350, u fanele ku nyikiwa vutshunguri bya ART hi xihatla.

Xavumbirhi, loko u bihe emirini naswona Nhlayelo wa CD4 wu ri ehenhla ka 350, u fanele ku nyikiwa Vutshunguri bya PMTCT ku suka eka vhiki ra vu khume-mune ra ku biha emirini, handle ka rhengu ra vunharhu (24 wa mavhiki). Vamanana vo tala va tlherisiwa eka titlilini ku tuya yimana va nga si fika eka mavhiki ya 28 – u fanele ku sindzisa leswaku u voniwa no kamberiswa HIV u nga si fika eka 14 wa mavhiki ku kuma vutshunguri bya xihatla.

- *Kamberiswa HIV ku kuma vutshunguri ka ha ri nkarhi na ku sirhelela rihanyo ra wena na rihanyo ra n'wana wa wena.*

TAC yi ta ya emahlweni yi hlavutela eka vanhu hinkwavo lava hanyaka na HIV ku sungula ku nyikiwa vutshunguri loko Nhlayelo wa CD4 wu ri eka 350. Vutshunguri ka ha ri nkarhi swi ta hunguta ku lova ka vana na vuvabyi lebyi fambelanaka na AIDS xikan'we no khomiwa hi mavabyi man'wana.

Ku khanseriwa ka HIV loku pfuxetiweke na swiletelo swo Kamberiswa

Ehansi ka swiletelo leswintshwa swa ku Khanseriwa ka HIV no Kamberiswa “HIV Counselling and Testing (HCT)”, u fanele ku nyikiwa xikambelo xa HIV loko u nghena eka xitirhisiwa xa rihanyo xa vaaki. A wu nge alerwi ku kuma vukorhokeri bya nhlayiso wa rihanyo loko u ala ku kamberiswa. Hambiswiritano, ku ala ku kamberiswa swi ku sivele ku kuma vutshunguri bya ‘antiretroviral’, ku sivele TB, no ku veka eka tinghozi leti nga lavekiki to khomiwa hi mavabyi, mfukuzana na vuvabyi byin'wana, loko u yima nkarhi wo leha.

- *Ku tiva xiyimo xa wena i swa nkoka ku sirhelela rihanyo ra wena na rihanyo ra vanghana va wena va swa masangu.*

PFHUMBA RO FIKELELA MIRHI

Tenofovir (TDF)

TAC yi ve na pfhumba ra tenofovir ku katsiwa eka rhengu ro sungula hikuva murhi wu na switandzhaku switsongo naswona a switalangi kuva mhunu a cincerwiwa ka vutshunguri byin'wana kufana na loko a ri ka stavudine (d4T). Leswi swi hundzuka ntiyiso!

Ehansi ka swilelelo swintshwa, vanhu lavakulu na vantshwa lava sungula vutshunguri sweswi vata nyikiwa vutshunguri bya tenofovir. Vavabyi hinkwavo lava nga na switandzhaku eka d4T na zidovudine (AZT) va fanele ku cinciwa hi xihatla kuya eka tenofovir.

Switandzhaku swo tika swi fambelana na d4T ku katsa lactic acidosis, lipodystrophy na peripheral neuropathy. Vavabyi vatsongo eka tenofovir va hlangana na ku vaviseka eka tinso leti faneleke ku kamberwiwa, kambe hi switandzhaku leswi nga talangiki.

- *Mangala switandzhaku swihi na swihi leswi u hlanganaka na swona eka mutirhi wa nhlayiso wa rihanyo.*

Ku hlanganisiwa ka mirhi na ku paka xikan'we

Ku hlanganisiwa ka mirhi hinkwayo kuva philisi yin'we – swi vula kuri u ta lava ntsena philisi yin'we hi siku. Ku hlanganisiwa ka mirhi swi ta olovisa matirhiselo eka vavabyi na mutirhi wa nhlayiso wa rihanyo. Eka thendara ya 2010, mfumo wu ta xava nhlanganiso wa mirhi laha swi kotekaka. Loko mirhi yo hlanganisiwa yi nga ri kona, mfumo wu fanele ku xava mirhi leyi pakiweke xikan'we kuva murhi wun'we.

meet
the **NSP**
targets
for **HIV/TB**
treatment prevention
universal access now!

TAC
TREATMENT ACTION CAMPAIGN

Hofisi ya Rixaka: 021 422 1700
Xifundzha xa Khayelitsha: 021 364 5489
Xifundzha xa Ekurhuleni: 011 873 4130
Xifundzha xa Lusikisiki: 039 253 1951
Xifundzha xa Pietermaritzburg: 033 394 0845
Gert Sibande: 017 811 5085
Xifundzha xa Mopani: 015 307 3381